

УДК 811.11:81'276.3-053.6:81'373.421

Л. В. Олійник,

Національний технічний університет України «КПІ», м. Київ

СИНОНІМІЯ В НІМЕЦЬКОМУ МОЛОДІЖНОМУ СЛЕНЗІ

У статті досліджується структурно-семантична характеристика організації сленгової підсистеми, що уможливує детальне вивчення специфіки синонімії в німецькому молодіжному слензі, а також на базі детального аналізу лексикографічних джерел молодіжного сленгу досліджуються особливості функціонування сленгізмів.

Ключові слова: сленг, синонім, синонімія, сема, тематична група, тематичний ряд.

SYNONYMY IN GERMAN YOUTH SLANG

The paper deals with the structural and semantic characteristics of the organization of slang subsystem that allows a detailed study of the specifics of synonyms in the German youth slang. Moreover, based on the analysis of lexicographical sources are studied the peculiarities of slang words functioning.

Keywords: slang, synonymy, synonyms, seme, lexical set, theme line.

СИНОНИМИЯ В НЕМЕЦКОМ МОЛОДЕЖНОМ СЛЕНГЕ

В статье исследуется структурно-семантическая характеристика организации сленговой подсистемы, что дает возможность детального изучения специфики синонимии в немецком молодежном сленге. Также на базе детального анализа лексикографических источников молодежного сленга исследуются особенности функционирования сленгизмов.

Ключевые слова: сленг, синоним, синонимия, сема, тематическая группа, тематический ряд.

Сучасний рівень розвитку лексикологічної науки передбачає, як зазначає Н. Г. Іщенко [2, с. 4], вивчення питань системної організації словникового складу та слова в усіх його зв'язках та відношеннях. Дослідження парадигматичних зв'язків дозволяє встановити типи семантичних відношень між лексичними одиницями, їх взаємодію, характер зв'язків усередині різних підсистем та лексико-семантичних груп. Відомо, що сленг в цілому та молодіжний сленг зокрема, характеризуються багатомірною синонімією. Синоніми – універсальна категорія національних мов, характерна для усіх лексичних підсистем їх структур. Категорія синонімічності слугує важливим засобом для диференціації почуттів та думок у процесі комунікації, а тому це явище безпосередньо пов'язане із функціонально-стилістичною варіативністю та соціальною стратифікацією мови. Синонімія як прояв варіативності та системності лексики мови, якнайкраще відображає закономірності системної організації лексичних одиниць, вивчення яких забезпечує комплексне дослідження молодіжного лексикону.

Детальне вивчення специфіки синонімії в німецькому молодіжному слензі вважаємо актуальним, оскільки на лінгвістичному просторі України майже відсутні наукові розвідки цього аспекту. Питанню сленгової синонімії присвячували свою увагу відомі німецькі вчені-лінгвісти Х. Хенне та Я. Андроутзополос. Так, Х. Хенне на основі анкетування школярів з'ясував, що кожен синонімічний ряд сленгових синонімів за критерієм частотності вживання слів, що утворюють певний синонімічний ряд можна поділити на центр (ядро) та периферію [7, с. 175]. Серед «центрального» позначень деякі є домінуючими та можуть виявляти варіативність частотності їх вживання [7, с. 177]. Я. Андроутзополос уважав, що для розподілу сленгових синонімів на ядро та периферію в межах синонімічного ряду потрібно враховувати не тільки «відносну частотність», але й дистрибуцію, здатність до утворення словотвірних гнізд та дискурсивну релевантність [6, с. 372–373]. У своїх наукових працях учений вивчав також шляхи оновлення синонімічних рядів та тематичних груп [6, с. 378–382]. З'ясувати специфіку синонімічних зв'язків серед сленгізмів та особливості функціонування сленгових синонімів є метою нашої наукової розвідки.

Варто наголосити, що дослідження проблеми синонімії в цілому та вивчення окремих аспектів цього явища породило значну кількість різноаспектних характеристик та підходів як до визначення лексичних синонімів так і принципів їх кла-

сифікації, а також структури та доміанти синонімічного ряду, що свідчать про об'єктивну складність згаданого явища (Ю. Д. Апресян, С. Г. Бережан, А. О. Брагіна, В. Г. Вілюман та ін.). Однак, як зауважують лінгвісти, використання різних підходів не дало можливості створення єдиної теорії синонімії. Саме складність, а також багатоаспектність проблеми синонімії стали причиною розбіжності поглядів дослідників.

Центральним питанням у сфері функціонування синонімічної системи мови є, звичайно, визначення поняття синоніма. Аналіз критеріїв синонімічності представлений у роботах В. Г. Вілюмана, А. П. Євгенєвої, Ю. Д. Апресяна, Л. О. Новікова, В. В. Левицького та ін. Так, В. Г. Вілюман, посилаючись на дослідження великої кількості визначень синонімів наголошує: «При усіх розбіжностях у розумінні специфіки значення, смислу, близькості значення, одні дослідники сходяться на тому, що необхідною ознакою синонімії є семантико-сміслова тотожність слів; інші, яких більшість, погоджуються з тим, що такою умовою є схожість, збіг, подібність, суміжність, близькість значення та смислу слова; нарешті, існує і компромісна точка зору, яка допускає і ту й іншу ознаку [1, с. 26]». Лінгвісти по-різному групують зазначені ознаки, виділяючи серед них основні та факультативні.

В парадигматичному аспекті під синонімами ми розуміємо, услід за Е. Г. Різелю та Є. Й. Шендельс [3, с. 56] слова, що виявляють схоже, або з незначними відхиленнями логічно-предметне значення, а також можуть різнитись стилістичним забарвленням. Такої ж позиції у визначенні синонімів дотримується Т. Шіппан, яка вважає синонімами «лексичні одиниці, що є назвами одного денотату, а тому характеризуються наявністю ядра спільних елементів значення та можуть розрізнятись наявністю периферійних денотативних або конотативних сем, або ж і тих і інших одночасно [8, с. 207]». Сутність синонімів визначається тими ознаками, на основі яких синоніми ототожнюються та диференціюються, ці ознаки зумовлюються, в основному, структурою лексичного значення мовних одиниць. Семантична сутність синонімії, як літературної мови так і молодіжного сленгу, як відомо, полягає у еквівалентності:

- 1) всього змісту лексичних одиниць;
- 2) компонентів (семантичних ознак) семантем, що збігаються.

Очевидно, що, відображаючи свої думки та своє світосприйняття, ми вибираємо із значної кількості тематично та синонімічно пов'язаних лексичних одиниць те влучне слово, яке якнайкраще характеризує предмет висловлювання. У своєму дослідженні молодіжного сленгу, ми посилаємось на розподіл сленгового лексичного вокабуляру услід за Е. Г. Різелю та Є. Й. Шендельс [3, с. 53] на мовностилістичні категорії: *тематична група – тематичні ряди – синонімічні ряди*.

Тематична група охоплює усі тематично споріднені між собою лексичні одиниці, що виражають подібне сприйняття дійсності та схожим загальним поняттям. Тематична група репрезентується підпорядкованими їй тематичними рядами. Специфікація тематичної групи відбувається двоюко: спочатку завдяки опорному слову чи групі опорних слів кожного тематичного ряду, які виділяють ознаку загального поняття, і, слідом за цим, через синонімічний ряд, які модифікують цю ознаку. Таким чином, тематичний ряд це змішана величина, що складається із тематично зумовленого ключового слова (групи ключових слів) та певної кількості семантично та стилістично диференційованих синонімів.

У залежності від обсягу поняття, яке виражає опорне слово або опорне словосполучення, в тематичний ряд можуть бути інтегровані один або кілька синонімічних рядів. Члени синонімічних рядів об'єднані, звичайно, синонімічною спорідненістю; між окремими синонімічними рядами всередині тематичного ряду не синонімічна, а тематична спорідненість.

Варіативність лексичної підсистеми молодіжного сленгу як одна із основних її характерних ознак, проявляється у семантичній надлишковості, що сприяє розвитку експресивної оцінки позначуваних понять. Адже стимулом для виникнення нової лексичної одиниці у молодіжному соціолекті можна, здебільшого, уважати або досягнення експресивності за рахунок зниження стилістичного регістру наявних лексем, або потребу у смисловій диференціації, яка не може бути задовільнена існуючими лексемами.

Варто зазначити й той факт, що потужна синонімія молодіжного сленгу як парадигматична категорія збагачує та розширює синонімічні ряди німецької загальнонаціональної мови. Найбільш представленою й функціонально різноманітною у молодіжному слензі, як і в загальнонаціональній мові, є лексична синонімія, а саме її різновид – стилістична синонімія. Очевидним залишається факт інтенсивного розвитку синонімічних засобів молодіжного сленгу на позначення актуальних для молоді понять, що підтверджується щорічним виданням словників німецького молодіжного сленгу такими видавництвами як Pons та Langenscheidt. Запозичення типових для молодіжної спільноти лексичних одиниць іншими соціолектами або розмовною мовою, часте вживання сленгових лексем призводить до зниження їх експресивності, що дає поштовх розвитку кількісного запасу синонімів. Очевидно можна констатувати наявність прямої кореляції між актуальністю поняття та кількістю синонімічних засобів на позначення певного поняття. Ураховуючи цей факт, наголошуємо, що тематична група молодіжного сленгу є відкритою мікросистемою, яка систематично поповнюється новими лексемами, а також «втрачає» їх із зниженням експресивності. Зрозуміло, що жоден носій молодіжного сленгу не володіє усім потенціалом лексичних одиниць тематичної групи чи певного тематичного ряду. Строкатість та значна кількість лексичних засобів відображає реальний стан молодіжних угруповань та субкультур. Очевидно, що лексикон молодіжного соціолекту формується представниками різних молодіжних груп та об'єднань, що й зумовлює його кількісний потенціал.

Існування значного запасу лексичних одиниць молодіжного сленгу зумовлене *синонімічною атракцією*, під якою розуміємо наступне: об'єкти, які становлять найбільшу важливість для молодіжної спільноти, притягують більшу кількість синонімів. Центрами синонімічної атракції або атракторами можуть бути слова, пов'язані у свідомості молодої особи із певними асоціаціями, враженнями, відчуттями. Такі центри атракції, як правило, є спільними для представників молодіжних груп, а також можуть різнитись залежно від їх інтересів. Р. В. Рюмін підкреслює, що «центри атракції відображають ті сфери життя і діяльності мовних колективів (чи колективу), у яких емоційне навантаження висловлювання дикується матеріальними умовами побуту, спільною системою ідей та цінностей членів колективу та індивідуальними нормами мовленнєвої поведінки, що залежать від сімейного виховання, освіти, суспільного стану, віку та статі [4, с. 133]».

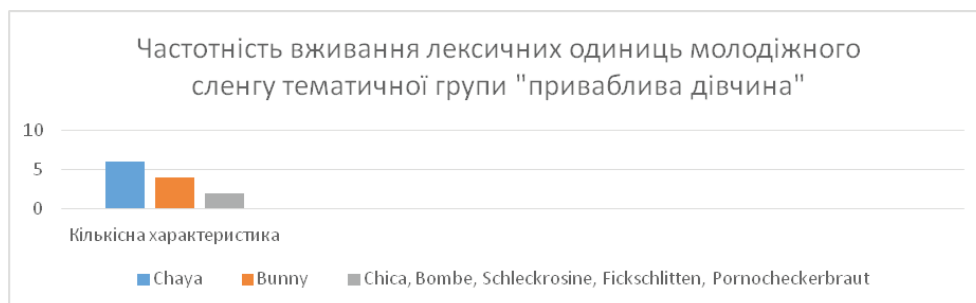
Аналіз структури корпусу лексичних одиниць на системному та елементному рівнях дозволить більш детально описати специфіку синонімії молодіжного сленгу. Для прикладу проаналізуємо тематичну групу «вживати спиртні напої». Варто зазначити, що переважна більшість лексичних та фразеологічних одиниць актуалізує сему «напиватись». Молода людина часто порівнює себе із резервуаром, який можна наповнити спиртними напоями: *schoppen, süppeln, diagnostikalisieren, alken, durchsumpfen, reinschütten, schütten, sich zuschütten, sich zukippen, einen kippen, hinunterkippen, keulen, pokulieren, sich zulöten, löten, killen, bechern, pegeln, tanken, schickern, trällern, sich abfüllen, sich einen absaufen, sich vollknallen, sich volllaufen lassen, sich zumachen, sich einen reinsaugen, einen zischen, sich beschickern, schöpeln, sich zusaufen, aufdröhnen, sich bedröhnen, pumpen, dichten, pienen, tippeln, sich betöffeln, komanieren, latzen, süppeln, sich abschießen, enthirnen, löschen, kneten, reinschädeln, sich umballern, schlickern, Schoppe petzen, sich die Rübe vollballern (vollschießen), sich dicht machen,*

sich die Kante geben, einen hinter die Rübe schmeißen, sich was Feuchtes reinfüllen, einen auf die Nase gießen (schütten), einen Django in der Birne (Melone, Tomate) haben, (sich) aus der Welt beamen, (sich) Knorpel fluten, sich eine Kanne hinter die Schürze gießen, eine Tasse Alk reinpfeifen, sich die Birne zukippen, birnen, sich einen Zacken in die Krone setzen, die Birne zumachen, sich einen Riesen Alk reinsausen, einen durch die Schallmauer ballern, die Freifleiste volllaufen lassen, die Klapper füllen. Серед лексичних одиниць можна виділити такий синонімічний ряд: *süppeln, pegeln, schickern, schöppeln, schlürfen*. Характерною для цієї групи є словотвірна синонімія: *reinschütten, schütten, sich zuschütten; sich zukippen, kippen, hinunterkippen; sich zulöten, löten*. Серед вищенаведених лексичних одиниць тематичної групи можна виділити й такі, що функціонують у розмовній мові: *schoppen, süppeln, kippen, pokulieren, löten, bechern, pegeln, tanken, schickern, sich beschickern, schöppeln, pumpen, süppeln, sich einen ballern*.

Здійснений аналіз засвідчує своєрідність синонімії в молодіжному слензі: серед значної кількості сленгізмів, які посилаються на визначення сленгу О. О. Селівановою вважаємо стилістично зниженими синонімами позначень загальновідомих понять [5, с. 560], не так багато слів, що виявляють синонімічні зв'язки між собою; характерною для сленгу є також і словотвірна синонімія, яка відтворює смислову.

Дослідивши словникові статті та зміст словників німецького молодіжного соціолекту можна зробити висновки щодо специфіки функціонування сленгових синонімів. Таке дослідження базується на серії сучасних словників молодіжного соціолекту видавництва PONS, які видаються щорічно та словників видавництва Langenscheidt з такою ж періодичністю видання. В кожному із проаналізованих словників зібрано актуальну лексику, яка входить до словника на основі відбору редакцій із надісланих німецькими учнями 10 – 20 років найчастіше вживаних лексичних одиниць та виразів.

Так, на позначення поняття «приваблива дівчина» було виділено такі сленгізми-синоніми: **2001 р.** – Barbie; **2002 р.** – Bunny, Ische; **2007 р.** – Schleckrosine; **2008 р.** – Filet, Schleckrosine; **2010 р.** – Chica, Chicks, Bombe, Chaya, heiße Schmitte, Pornocheckerbraut; **2011 р.** – Bunny, Chaya, Fickschlitten; **2012 р.** – Bunny, Chaya, Fickschlitten, Hottie; **2013 р.** – Bunny, Bombe, Pornocheckerbraut, Chaya, Chickse, Chicka, Chicks; **2014 р.** – Chaya, Princess, Pornofee.

З огляду на вищевикладене можна зробити такі висновки щодо функціонального аспекту синонімів-сленгізмів: синоніми молодіжного сленгу, не зважаючи на динамічність лексику, яка передбачає постійне оновлення сленгових лексичних одиниць, не варто усі вважати словами-одноденками, вони функціонують у мовленні протягом певного періоду, час від часу можуть втрачати свою популярність серед молоді та знову ставати актуальними в молодіжному колективі. Так, наприклад, такі лексичні одиниці як *Lungentorpedo, Lungenbröchen* на позначення цигарки, *tanken* на позначення вживання спиртних напоїв, *Nullchecker, Spastl* на позначення розумово неспроможної людини фіксуються словником молодіжного сленгу Х. Еманна ще 1992 року видання, та не втратили своєї актуальності й до сьогодні. Окремі сленгові лексичні одиниці можуть активно використовуватись мовцями, як доводять результати дослідження, досить тривалий час.

Література:

1. Виллюман В. Г. О способах образования слов сленга в современном английском языке / В. Г. Виллюман // Учен. зап. ЛГПИ им. А. И. Герцена. – 1955. – Т. III. – С. 47–50.
2. Іщенко Н. Г. Системність у лексиці / Н. Г. Іщенко // Наукові записки. – Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – С. 3–6.
3. Ризель Э. Г. Стилистика немецкого языка. Учебник [для ин-тов и фак. иностр. яз.] / Э. Г. Ризель, Е. И. Шендельс. – М.: «Высшая школа», 1975. – 316 с.
4. Рюмин Р. В. Лексико-семантическая организация молодежного жаргона (на материале речи молодежи г. Вологды): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Рюмин Роман Владимирович. – Череповец, 2004. – 250 с.
5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
6. Androutsopoulos J. Deutsche Jugendsprache: Untersuchungen zu ihren Strukturen und Funktionen / J. Androutsopoulos. – Frankfurt a.M., Berlin, Bern, New York, Paris, Wien: Lang, 1998. – 684 S.
7. Henne H. Jugend und ihre Sprachen. Darstellung, Materialien, Kritik / Helmut Henne. – Berlin, New York: de Gruyter, 1986. – 241 S.
8. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache / Thea Schippan. – Tübingen: Max Niemeyer, 2002. – 306 S.
9. PONS. Wörterbuch der Jugendsprache. Deutsch Englisch/ Französisch/ Spanisch. – Stuttgart: Ernst Klett Sprachen GmbH, 2001. – 125 S.
10. PONS. Wörterbuch der Jugendsprache. Deutsch-Englisch-Französisch-Spanisch. – Stuttgart: Klett, 2008. – 128 S.
11. PONS. Wörterbuch der Jugendsprache. Sammelband seit 2001: Von Schülerinnen und Schülern aus ganz Deutschland. – Stuttgart: Klett, 2008. – 288 S.
12. PONS. Wörterbuch der Jugendsprache 2010: Begriffe aus Deutschland, Österreich und der Schweiz. – Stuttgart: Klett, 2010. – 134 S.
13. PONS. Wörterbuch der Jugendsprache. Sammelband – Stuttgart: Klett, 2011. – 288 S.
14. PONS. Wörterbuch der Jugendsprache 2011: mit 1500 Einträgen aus Deutschland, Österreich und der Schweiz. – Stuttgart: Klett, 2010. – 141 S.
15. PONS. Wörterbuch der Jugendsprache 2012: mit 1500 Einträgen aus Deutschland, Österreich und der Schweiz. – Stuttgart: Klett, 2011. – 143 S.
16. PONS. Wörterbuch der Jugendsprache 2013: Das Original. – Stuttgart: Klett, 2012. – 143 S.